

godina. Glavna ličnost bio je upravo tadašnji predsjednik Internacionalnog Hegelovog društva, profesor Wilhelm Raimund Bajer (Wilhelm Raimund Beyer). Njemu nasuprot, početkom šezdesetih godina, osnovano je Hegelovo udruženje, i to kao konkurentsko. Gadamer (H.—G. Gadamer), jedan od osnivača ovog suparničkog društva, vrlo jasno je izjavio da se radi o tome da se ustanovi jedno antimarksističko društvo za istraživanje Hegela. Sad, moglo bi da se kaže: to je bilo nekad. Gadamera više nema; današnje Hegelovo udruženje u Hajdelbergu (Heidelberg) i samo neguje kontakte u istraživanjima Hegela sa socijalističkim zemljama, zar ne može taj spor iz šezdesetih godina da še pokopa? Pa dobro! Ako više nema osnova za postojanje suparničkog udruženja, onda oni koji su nekada mislili da ne mogu da rade u Internacionalnom Hegelovom društvu i da moraju da osnuju sopstveno društvo, treba da raspuste svoje društvo. Jer nema nikoga u Internacionalnom Hegelovom društvu koji bi im u njemu uskratio rad, saradnju na kongresima i tako dalje.

Osim toga, treba shvatiti sledeće. Spolja gledano, čini se da su to dva konkurentna društva. Ko malo bolje posmatra rad u oba Hegelova društva, ustanoviće da je stvar nešto komplikovanija. Internacionalno Hegelovo društvo ima kongrese svake godine, sa velikim internacionalnim učesćem, vrlo otvorene, takođe, i za mlade naučnike. Ovo drugo, Hegelovo udruženje, ima više manjih kongresa, tematskih sednica, simpozijuma, gde su pozivi ekskluzivni i gde se radi u užim krugovima. Možda bi trebalo reći da oba imaju svoje misao i svrhu. Jedno od drugoga se uopšte toliko ne razlikuju i zbog toga se ne moraju bezuslovno toliko gložiti, pogotovo što mnoge kolege koje idu na kongres Internacionalnog Hegelovog društva učestvuju i u radu tematskih sednica Hegelovog udruženja. Možda se iz jednog, svakako lošeg, odnosa političke konfrontacije, za koju, kako sam rekao, nije krivo Internacionalno Hegelovo društvo, u mirnijim vremenima jednostavno može razviti podnošljiviji odnos u podeli rada. Zato ja ovo pitanje ne smatram toliko hitnim (str. 118—119). Šta se na ovo može reći: svakako najpre da je Hegel-savez osnovan 1930. i da je do 1934, kada je raspušten, održao nekoliko kongresa. Nakon rata je obnovljeno kao Hegel-društvo i predsjednik je bio W. R. Beyer. No, kako je Beyer, uz izvestan broj članova, već sredinom šeste decenije znatno naginjao staljinističkoj varijanti marksizma, to se jedan broj članova povukao iz društva i inicirao pokretanje novog udruženja (Hegel-Vereinigung) koje bi moglo da bude mesto za dijalog fenomenoloških, marksistički neortodoksnih, strukturalističkih itd. interpretata Hegelove misli. U pokretanju tog društva su se istakli Gadamer, Pöggeler, A. Schmidt, F. Nicolini i dr. Udruženje je ubrzo okupilo gotovo bez izuzetka sve najznačajnije mislioe i sve najznačajnije interprete Hegela. Mada Gadamer nije nikakav marksist, evidentno je da njegova izjava o antimarksističkom ovde znači o antistaljinističkom marksizmu. Da je raspoložen za otvoren dijalog s marksizmom, pokazali su i njegovi zaista plodotvorni dijalozi s Habermasom. Sem R. Bubnera i Zimmerlija, koji se pojavljuju i na zasjedanju Hegel-društva i Hegel-udruženja, voleo bih da od Lefèvrea (i njegovih istomišljenika) čujem koja su to značajna imena svetske filosofije i koji su to značajni interpreti Hegela koji se pojavljuju na kongresima Hegel-društva? Teško da će to bilo ko čuti, jer ih jednostavno nema. Koja to imena Lefèvre može da suprotstavi Fuldi, Gadameru, Nicolinu, Riedelu, Spaemannu, Habermasu, A. Schmidt, Theunissenu, Pöggeleru, Henrichu, Siepu, Düssingu, Landgrebeu, Finku, Adornu, Marcuseu itd. itd. — da ne pominjem nikog izvan Savezne Republike? To je valjda jasno. Šta nadalje, znači izjava da Gadamera više nema? Ne verujem da je time Lefèvre hteo da porekne notornu činjenicu da je Gadamer živ. Verovatno je mislio: živ je, ali ne više aktivan. Da ni to nije tačno, mogao se uveriti svako ko je prisustvovao Hegel-kongresu u Stuttgartu juna 1981, a takođe ako otvori *Philosophische Rundschau*, u kojem Gadamer redovno, uprkos starosti, i poslednjih godina objavljuje recenzije, osvrtne, prikaze knjiga i kratke notice od nekoliko redova, kojima skreće pažnju na zanimljive publikacije; vrlo je aktivan i na raznim skupovima. Samo u Dubrovniku je u nekoliko poslednjih godina u više navrata ne samo učestvovao nego i rukovodio višenedeljnima seminarima. Reći da ga nema više je od nepromišljenosti. Lefèvre kaže da Hegelovo-udruženje neguje odnose sa socijalističkim zemljama. Dodao bih — ne samo da neguje, već je i u toj meri otvoreno da na njegova zasjedanja ne dolaze samo kreativni mislioci iz tih zemalja, nego dogmatičari raznih profila. Između ostalog i oni Lefèvreova kova, koji tvrde da je čitava stvar u marksizmu u tome da se raspravi oko pitanja metoda, što postaje izgovor da se eliminišu pitanja dijalektike kao kritike, komunizma kao samoukidanja postojećeg stanja, afirmacije subjektivnosti itd. itd.

Lefèvre dalje tvrdi da u Hegel-društvu nema nikoga ko bi članovima Hegel-udruženja uskratio rad. Da bi se čovek na jednom skupu osećao onemoćen, prikraćen itd., mislim da i nije potrebno da neko poseduje toliko moći da može da mu uskrati rad. Dovoljno je da ga u tonu koji neodoljivo podseća na nastupe NS funkcionera predsedavajući na nekom skupu nazove reakcionarom, revizionistom, izneveriteljem humanističkih intencija Hegelovog mišljenja. A upravo je to učinio W. R. Beyer, koji je inače i predsjednik Društva, na zasjedanju u Beogradu septembra 1979. godine, govoreći o Gadameru, Pöggeleru i A. Schmidt. Zar ne, Heer Lefèvre? Dalje: Hegelovo društvo je veliko, drži velike kongrese i otvoreno je. Hegelovo udruženje drži male zatvorene sesije. Ne ulazim u to koliko veliki koincidira sa značajan: samo hoću da napomenem da je npr. Hegel-kongres u Stuttgartu 1970, u organizaciji Hegel-udruženja (a na čelu odbora je bio Gadamer), održan u povodu 200 godina Hegelovog rođenja s nekoliko stotina učesnika i više desetina referata (up. posebni svezak Hegel-Studien), a da je ovogodišnji kongres pratilo oko 900 učesnika u čak 11 sekcija i da su na njemu sudelovali svi živi iole značajniji filozofi (sa saopštenjima ili bez njih). Tačno je da pored velikih kongresa Udruženje organizuje i manje sesije gde se referenti pozivaju, ali gde nikome nije zabranjeno da učestvuje niti diskutuje (čak je vrlo poželjno).

Ako se svemu ovome doda apsolutna supremacija radova članova Udruženja (neki su ranije pobrojani) nad radovima članova Društva, kao i to da je izdavanje Hegelovih dela (istorijsko-kritičko izdanje *Sabranih dela*, studijsko izdanje Hegelovih dela /Felix Meiner Vlg./, *Izabrana dela* /KTA/, Suhrkampovo izdanje *Izabranih dela* u 20 tomova itd.) i obrada zaostavštine (Bochum) u rukama članova Udruženja, onda je jasno ko ima sposobnosti za takve poduhvate, a ko mora da proizvodi maglu koja bi prikrila pravo stanje stvari.

⁷ Ovaj tekst je već bio otukan, kada je iz Pariza stigla vest da je početkom septembra Lacan umro.

dve pesme

snežana minić

OTKRIVANJE VIZANTIJE

*Bila sam glumica i kurtizana
kćerka čuvara medveda na hipodromu
daleko pre tačkastih ekspresionista
koji su voleli da doručkuju ležeći na travi*

*Mogla bih se vratiti tamo
na konju magarcu vozom
sa vrećom krompira
preko venecijanske bare
jer mi utrobe ptica nagoveštavaju
velike sličnosti sa prošlim emajliranim
vremenom*

*Sa olovom u ustima
više neću biti glas u horu
pored Zlatne kapije*

*Ne izgleda da su vizantijske carice
više naginjale ludosti i želji za uživanjem
nego ostale žene*

PODNI MOZAIK

*Sareni koralni bregovi
morska površina
koralne grane bili su raštrkani u pozadini
i preko njih su gazili carski pevači*

*U kockicama smo bili prikazani mi
sa istim očnim prorezima bezizražajni
obojeni grimiznom bojom*

*Najbolja svila dolazila je iz carske
manufakture
u naš akvarijum
kao preda purpurnog puža*

ne znaš

borislav b. milić

UKAZIVANJA

*Ako podeš od ovog uglačanog poda
Možda ćeš stići i do oblaka
Surih
Oblaka*

*Neba
Ođavno
Nema*

NE ZNAS

*Ne znaš da živiš
Znaš da
Stradaš*

*Sa životom si stalno u sukobu
I trpiš poraz za porazom*

*Sve su ti teža
Buđenja u praskozorju (Divne li reči:
praskozorje!)*

ZAKLJUČAK

*Tu su stolice
Tu su zidovi
Tu su prozori
Zatvoreni ili otvoreni
Tu su svetlosti*

NEIZBEZNA OPSTA MESTA NEIZBEZNA

*Sve se u ovom životu
Svođi
Na prodavnice*

druga novosadska elegija

ištvan domonkoš

Ludost je sujetno se razotkriti
Kokto

Bol, zemlja tone, ili sneg naviše leti,
teška kiša u svoju suštinu umače drveće,
između dva elementa nabubreno se praćaka
lišće,

prašina s vodom je blato,
devojka s hlebom — smrt.
Bol, negde pada cigla,
red jauče, red je loša navika,
ljubav je zakon, već sam njen ubica,
na vodenoj pruži riba,
protutnjim, trenutak jedan,
krvavim dlanom
milujem svoju kosu,
o, tepam i obožavam
i zavaravam samog sebe.
Sav u ulju nemo tutnjim,
pevam paru, crvenu maglu,
iskre,
iskre,
gundam samom sebi,
sâm,
grubo,

kao stidljivi đavoli
jurim između bandera,
monotonim, sporim ritmom,
kao zastarele, nejake,
bezrazložno podivljale lokomotive,
uplašene, dečjim očima
u noć zagledane lokomotive,
koje veselo tutnje, bestežinske,
zaljubljene lokomotive,
a pošto sam do te mere slobodan,
tada ću radije da umrem.
Postaću trava, do vrha ispunjena zelenim,
natopljena suncem, zgažena,
ali vi mi verujte,
sve je to samo
vešta zamena slike.
Bol, smrt, taj klonuli saveznik Rilkea,
anđeli i sveci
isti su kao i pesme,
bestežinski, bestelesni i bez mirisa,
tvrdoglave device u glavama atoma,
s kojima ludilo svako veće leže.
Sada već mogu da krenem u šetnju,
atar mi više ne daje
grudu, sunce i motiku,
ni toplu baršunastu vatru
koja zamire u stogovima slame,
ni prepelicu, ni čoveka, ni stado,
ni vodu.
Jedan čovek, čim stignem, uzima ašov,
kad jednom zauvek stignem.
A truljenje je laž:
izmišljen je svaki koren,
okorela priroda, bogovi vrli,
pravi pesnici, mrtvi ljubavnici.

S mađarskog preveo Josip Varga

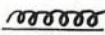

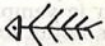

razmjeniti snove ili čovjek u oku

rada iveković

UPUTSTVO ZA ČITANJE:

Interpunkcija, ionako siromašna u našoj grafiji, mogla bi se glatko ukinuti. Ukinuti u pisanju. U čitanju, govorenju, naše pauze, naglasci, ubrzavanje ili usporavanje, intonacija, ritam, ponekad su izražajni i sadržajni od riječi samih. Tekst se sastoji i od riječi, i njihovih modulacija, i od praznina među njima. Riječi katkad trpe intonaciju i interpunkciju, neke milujemo i mazimo, druge šibamo i izbacujemo. Neke pružaju otpor.

Umjesto da je ukinemo (neki to s uspjehom čine, vidi Philippe Solers), možemo pokušati da interpunkciju dopunimo, da se poigramo njome. Mogućnosti su bezbrojne. Interpunkcijom, ili samo punkcijom, nemoguće je iscrpno grafički obilježiti sve naše zastoje, predomišljanja, šutnje u govoru. Neki znaci uvedeni za ovu priliku:

- tužno:
- smiješno:
- dosadno:
- pun pogodak (bez pogovora):
- može biti, a može i ne biti):
- zapetljano:
- kost u grlu:
- jake emocije:
- samozvana Teorija, pozivanje na racionalnost, metodičnost itd., ili 1 teorija:
- glupo:

Ova »interpunkcija« ne bilježi samo pauze i intonacije, nego i raspoloženja. Može da intervenira bilo gdje tokom rečenice ili izvan nje, s ostalim znakovima ili bez njih. Može da ostavlja i znatne nedoumice, kao i uobičajena interpunkcija. Upitnik i uskliknik mogu da se koriste i izvrnuti, slično kao u španjskom. I ostali znaci mogu da se koriste nekonvencionalno, kao , , , . Može da se doraduje. Podložna je i štamparskim greškama.

ČOVJEK U OKU UČITELJA

Kazuje Māndukya-upanišad, Brhadāranyaka (IV, 3), a i Chandogya također (VIII), priču o čovječuljku u oku sagovornika, svjedoka (śākṣin) našeg tajnog života. i Svjedoku! Još gore: taj duh—čovjek (puruša) subjekt je njegov. Tek kad mi ostanemo bez riječi, naš puruša progovara. Tek kad mi mirujemo, puruša putuje. Tek kad mi ostanemo neosjetljivi, puruša slasno uživa. Kada mi postanemo duh i gubimo tijelo, naš se duh (taj mili puruša) materijalizira, stiče čula. Puruša je sve ono

što mi nismo, nismo zapravo. Naša suprotnost. Kyā bolū? Puruša je simetrija, naša obrnuta slika u ogledalu. U oku. Puruša je svjedok velikih istina, garant apsoluta, apsolut sâm: on je saccidānanda: sat, ono što jest; cit, sveobuhvatna svijest—spoznaja; ānanda, dobrobit. Puruši je dobro. Kad mu je najbolje, kad je najviše pri sebi, a mi pri njemu, puruša je moć koja buja, brahman. Kad nas je potpuno ispraznio, izmoždio, on je naravno najpuniji: dok spavamo on radi, dok smo obamrli on osjeća, dok smo lažni on je 1 istina.« Gde ja stadoh, ti ćeš poći, što ne mogoh, ti ćeš moći.»

Pa ipak, puruša je naša vjerna kopija (ili mi njegova), naša najdublja bit, mi sami, naš pravi identitet (koji je njime određen). On je noć svakog dana, san svake jave. Svako oko ima svog purušu, kao i oko univerzuma, Sunce. Ali on ne sjedi nužno u svom oku: tu se nalazi samo kad smo budni. Čim to-